

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตน ต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อม ในผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อม ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 28 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่คล้ายกันจำนวน 5 คน นำมาวิเคราะห์ผลหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรค การปฏิบัติตนและการดูแลตนเองหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อม และค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลตนเองหลังผ่าตัดในผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือน พฤษภาคม 2552 ถึง เดือนสิงหาคม 2552 แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวม สถิติที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบใช้สถิติ t-test for Independent Sample ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมหลังผ่าตัดกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีการรับรู้เกี่ยวกับ สาเหตุ อาการของ โรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมหลังผ่าตัดกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการดูแลตนเองหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมหลังผ่าตัดกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านการรักษาของโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมหลังผ่าตัดกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีพฤติกรรมการดูแลตนเองหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมหลังผ่าตัดกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีการรับรู้เกี่ยวกับ สาเหตุ อาการ ของโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตน ทำให้ผู้ป่วยในกลุ่มทดลองมีความรู้เพิ่มขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมในรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ระดมความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดโรค วิเคราะห์การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อม เกิดความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ทำให้กลุ่มผู้ป่วยมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดย ชงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2540) เสนอแนวคิดไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม และผู้เรียนเป็นผู้กระทำอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้สอนกับผู้เรียน ทำให้เกิดการขยายตัวของความรู้ออกไปอย่างกว้างขวางและสอดคล้องกับการศึกษา ภาวิณี สุนทรธาราวงศ์ (2544) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียนต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม การเลือกบริโภคอาหารของนักเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า ภายหลังจากได้รับ โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมมีความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและการเลือกบริโภคอาหารดีกว่าก่อนได้รับ โปรแกรมและดีกว่าที่นักเรียนไม่ได้รับ โปรแกรม

2. ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมหลังผ่าตัดกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการดูแลตนเองหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมโดยให้มีการพูดคุยกับตัวแบบที่เป็นโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมที่ได้รับการผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มทดลองทั้งด้าน เพศ วัย ตลอดจนความรู้สึก ต่อสถานการณ์ก่อนและหลังผ่าตัดที่ใกล้เคียงกัน เนื่องด้วยความมานะพยายามในการฝึกฝนตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมของตัวแบบ จนสุดท้ายประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งตัวแบบได้สะท้อนให้กลุ่มทดลองได้ตระหนัก เห็นคุณค่าของพฤติกรรมที่ตัวแบบได้กระทำ เกิดการเปรียบเทียบและเลียนแบบที่กลุ่มทดลองประเมินว่าในสถานการณ์ที่มีความ

ก็สามารถทำได้ จะช่วยให้กลุ่มทดลองเกิดความมั่นใจ เชื่อมมั่นในความสามารถของตนเองว่า สามารถทำพฤติกรรมดังกล่าวได้ และคาดหวังว่าจะได้ผลลัพธ์เช่นเดียวกับตัวแบบ พบว่าผู้ป่วยกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีการดูแลตนเองภายหลังผ่าตัดได้อย่างถูกต้อง จากการประเมินผลการดูแลตนเอง ด้านการออกกำลังกายเพื่อบรรเทาอาการปวด ท่าทางที่ถูกต้องในชีวิตประจำวันและภาวะโภชนาการ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ซึ่งเป็นพยาบาลประจำหอผู้ป่วยออร์โทปิดิกส์ชาย 3 ซึ่งผู้ป่วยส่วนใหญ่สามารถทำได้ถูกต้อง เช่น ผู้ป่วยรายหนึ่ง กล่าวว่า “อายุครบผมว่าที่เอาใช้วิธีการฝึกหายใจแบบนั่งสมาธิที่พยาบาลเป็นสอนนี้มันดีแต่ๆ เนาะครับผลรู้สึกสดชื่นและทำให้อึดปวดได้ บ่เดี๋ยวนี้ผมปวดแผลผ่าตัดลดลง เยอะเลยครับ” (22 มิถุนายน 2552) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ให้กลุ่มผู้ป่วยได้เป็นผู้ลงมือกระทำตามตัวแบบ โดยเป็นผู้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีผู้วิจัยเป็นผู้คอยให้ความรู้และมีวิธีการดำเนินกิจกรรมให้กลุ่มมีการเรียนรู้ตลอดมา กลุ่มผู้ป่วยที่ไม่เคยมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติตนจึงเกิดความรู้ใหม่และมีการปฏิบัติตนที่ดีขึ้น โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ ราณี พรมานะจรรย์กุล (2536) ที่พบว่า ตัวแบบสัญลักษณ์สามารถเพิ่มพฤติกรรมดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลได้และสอดคล้องกับการศึกษาของ นุชรี ไล่พันธ์ (2542) ที่มีการเสนอตัวแบบผ่านสื่อวีดิทัศน์แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับการดูแลช่องเปิดของลำไส้ พบว่า กลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

3. ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมหลังผ่าตัดกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านการรักษาโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการประเมินและการสังเกต การดูแลตนเองด้านการใส่เครื่องพยุงคอ การดูแลแผล การรับประทานยาต้านการอักเสบและการมาตรวจตามนัดที่แผนกตรวจผู้ป่วยนอกออร์โทปิดิกส์ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยซึ่งเป็นพยาบาลประจำหอผู้ป่วยออร์โทปิดิกส์ชาย 3 ซึ่งผู้ป่วยส่วนใหญ่สามารถใส่เครื่องช่วยพยุงคอได้ถูกต้อง ไม่เกิดการติดเชื้อของแผลผ่าตัด ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการรับประทานยาต้านการอักเสบและผู้ป่วยทุกรายมาตามกำหนดนัดหมายทุกราย เช่น จากการสัมภาษณ์ญาติของผู้ป่วยรายหนึ่ง กล่าวว่า “เวลาอายุเป็นพักพื้นอยู่บ้าน เป็นจะใส่ปลอกคอตลอด ที่บ้านมีปลอกคอแล้ว 2 อันเอาไว้เวลาเปลี่ยนถ้ามันสกปรกเข้า เวลาใส่เป็นก็จะใส่ก่อนลูกนั่งอย่างที่เหมาะสมและเรื่องกินยาเข้าเป็นคนจัดยาหื้อเป็นกินจะกินหลังอาหารทันทีและเป็นก็จะกินน้ำตามสัก 2 แก้วตลอด เวลาว่างๆ เป็นก็จะมันเอาหนังสือความรู้ที่หมอบอมาอ่านบ่อยๆ” (21 กรกฎาคม 2552) และจากการพูดคุยกับผู้ป่วยหลังจากพบแพทย์แล้ว ผู้ป่วยกล่าวด้วยสีหน้าที่ยิ้มแย้มว่า “วันนี้อาจารย์หมอบอเป็นคุณผล X-Ray คอของผม เป็นว่ากระดูกที่คอของผมดีดีแล้วครับและหื้อใส่ปลอกคอไว้อีกสัก 2 อาทิตย์ค่อยเอา

ออก ผมดีใจขนาดครับเพราะผมปฏิบัติตามคำที่หมอบอกหมอสอนทุกอย่าง ถึงผมจะขี้ลืมแต่ผมอ่านหนังสือความรู้ที่หมอบอกมาอ่านบ่อยๆ ทำแล้วมันดีกับตัวผมแต่ๆครับ ผมขอขอบคุณหมอนักๆครับ” (21 กรกฎาคม 2552) จะเห็นได้ว่าจากประสบการณ์ความสำเร็จทำให้กลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถแห่งตน เชื่อมั่นและมีความมั่นใจในความสามารถของตนที่จะดูแลตนเองภายหลังการได้รับการผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อม โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทรา เลียงเชวงวงศ์ (2541) ที่ทำการศึกษาผลการให้ความรู้ด้านสุขภาพและการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ ผลการศึกษาพบว่าภายหลังการให้ความรู้ร่วมกับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนแล้วผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจมีระดับคะแนนแผนการดำเนินชีวิตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ นุชรี ไล่พันธ์ (2542) ที่พบว่า ผู้ป่วยที่ผ่าตัดเปิดลำไส้ออกจากหน้าท้อง ที่ได้รับการสอนตามโปรแกรมมีคะแนนพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้สูงกว่าผู้ป่วยที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญ

4. ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมหลังผ่าตัดกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีพฤติกรรมดูแลตนเองหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตนมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลและมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตน ทำให้ผู้ป่วยในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมดูแลตนเองหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอสูงกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ป่วยในกลุ่มทดลองได้เห็นตัวแบบที่เป็นบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการผ่าตัดและอยู่ในระยะพักฟื้นที่มีความสามารถในการปฏิบัติตนและดูแลตนเองหลังผ่าตัดที่ประสบผลสำเร็จ โดยมีการพูดคุยและได้เห็นตัวแบบสาธิตวิธีการดูแลตนเอง เช่น การออกกำลังกาย การใช้เทคนิคการผ่อนคลายโดยการฝึกหายใจในการส่งเสริมสภาวะทางด้านร่างกายและอารมณ์ การพลิกตะแคงตัว และให้กลุ่มผู้ป่วยได้ฝึกลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจนประสบความสำเร็จมีผู้วิจัยและพยาบาลซึ่งเป็นพยาบาลประจำหอผู้ป่วยออร์โทปีดิกส์ชาย 3 เป็นผู้ใช้คำพูดชักจูง กล่าวชมเชยเพื่อให้กลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถพอที่จะทำได้ เป็นการเพิ่มกำลังใจและความเชื่อมั่นของกลุ่มทดลองในการตัดสินใจพิจารณาความสามารถของตนที่สามารถทำได้ มีผลทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเพิ่มขึ้น โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ สมทรง เค้าฝ้าย (2541) ที่พบว่า มารดาที่ได้รับการเตรียมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ตามแผนการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองของมารดาในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ตามกรอบแนวคิดของแบบคูราที่ประกอบด้วย ความสำเร็จของการลงมือกระทำด้วยตนเอง การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูดและสภาวะทางด้านร่างกายและอารมณ์ พบว่ามารดาที่ได้รับการเตรียมมีความรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดสูงกว่า

มารดาที่ไม่ได้รับการเตรียมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิลลิส, กอร์ทเนอร์, ฮอค, ชินน์, สฟาราซิโน, และทอมป์กินส์ (Gilliss, Gortner, Hauck, Shinn, Sparacino, & Tompkins, 1993) ที่พบว่ากลุ่มทดลองที่มีประสบการณ์ของความสำเร็จจากการลงมือกระทำต่อการเดินในระยะฟื้นฟูสภาพหลังการผ่าตัดหัวใจร่วมกับการได้รับคำพูดชักจูงจากผู้วิจัย มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อการเดินในระยะ 4 สัปดาห์ และ 12 สัปดาห์ หลังการผ่าตัดหัวใจ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรม การดูแลตนเองหลังผ่าตัดในผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อม ส่งเสริมให้กลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลตนเองหลังผ่าตัดกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อมสูงขึ้น และมีพฤติกรรมดูแลตนเองที่ถูกต้องเหมาะสม จึงควรจัดให้ผู้ป่วยโรคกระดูกสันหลังส่วนคอเสื่อม ได้รับกิจกรรมก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงพยาบาลควรนำการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมดูแลตนเองหลังผ่าตัด ไปใช้ในผู้ป่วยที่เตรียมได้รับการผ่าตัด เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีความมั่นใจ มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการดูแลและปฏิบัติตนหลังผ่าตัด โคนเน้นการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาล การทำงานเป็นทีม และมีการจัดกิจกรรม โดยมีการเสนอตัวแบบที่เป็นบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการผ่าตัดและอยู่ในระยะพักฟื้นที่มีความสามารถในการปฏิบัติตัวและดูแลตนเองหลังผ่าตัดที่ประสบผลสำเร็จ การใช้เทคนิคการผ่อนคลายในการส่งเสริมสภาวะทางด้านร่างกายและอารมณ์ การฝึกลงมือปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จด้วยตนเอง

2. โรงพยาบาล ควรกระตุ้น ให้กำลังใจและสนับสนุนให้ผู้ป่วยสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ เพื่อสร้างความรู้สึกว่าตนมีประสบการณ์ที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นวิธีที่ส่งเสริมการรับรู้ความสามารถได้ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามเยี่ยมบ้านในระยะยาว เพื่อประเมินผลต่อการคงอยู่ของการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการปฏิบัติตนและการดูแลตนเองหลังผ่าตัด

2. ควรนำแนวคิดทฤษฎีนี้ไป ศึกษาผลของการส่งเสริมความสามารถแห่งตนเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการดูแลตนเองหลังผ่าตัดในผู้ป่วยกลุ่มอื่นต่อไป เช่น ในผู้ป่วยกลุ่ม โรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการรักษาด้วยวิธีผ่าตัด